

FAMILIARIZAREA COPIILOR DE 6-7 ANI CU NATURA PRIN METODE INTERACTIVE

*Lidia Cojocari, conf. univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

FAMILIARIZATION OF 6-7 YEAR OLD CHILDREN WITH NATURE THROUGH INTERACTIVE METHODS

*Lidia Cojocari, PhD, Assoc. Prof.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID 0000-0001-8238-9627
cojocari.lidia@upsc.md*

CZU: 373.2.033

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p173-177

Abstract. In this article is approached the issue of children's familiarization with nature, in general and that of the native land in particular, in accordance with the content of the early education curriculum. Studying the contents of nature is difficult, due to the variety of objects and phenomena of nature. A methodological route was developed from the perspective of the application of interactive methods (teaching-learning; fixation, consolidation and evaluation; creativity; problem solving, group research) in order to familiarize children with nature, aimed at intensifying interactions and interrelations within the group of children, which lead in an organized way to the building of interactivity, encouraging the free exchange of knowledge, ideas, experiences, the confrontation of opinions and arguments in order to jointly arrive at new clarifications, the construction of new knowledge and problem solving in accordance with the age particularities. The effectiveness of the application of the elaborated route was estimated by the results externalized by the children at the control stage of the study - the increase of the high level by 23.07%, as well as the individual results externalized by the children, even if they showed the same level, there was an improvement in individual performances.

Keywords: nature, familiarization, children, 6-7 years, interactive methods.

Natura este o lume uimitoare, complexă, cu mai multe fațete. Natura este un sistem și ca orice sistem are o anumită structură/organizare, funcții specifice, care asigură viața și dezvoltarea omenirii în general [4, p.29]. Acest sistem include viețuitoarele (plante, animale, inclusiv oameni) de pe Pământ, împreună cu „spațiul” constituind ecosfera, așa-numita „Casa Vieții” pe Terra. Natura este cel mai important mijloc de educație și dezvoltare a copiilor preșcolari.

Primele elementare despre diversitatea lumii înconjurătoare omul le primește încă în primele etape ale dezvoltării ontogenetice - în copilărie. Câte descoperiri face un copil comunicând cu natura! Diversitatea și abundența naturii constituie un adevărat laborator de explorare pentru ei.

Potrivit cercetărilor psihopedagogice, vârsta mică este favorabilă pentru dezvoltarea unei interacțiuni adecvate a copiilor cu lumea exterioară, din care natura este o parte firească. Preșcolăritatea este o perioadă unică de formare și dezvoltare a abilităților, care, pe măsură ce copilul crește, se vor îmbunătăți și se vor diferenția, una dintre ele fiind cea de cunoaștere. În această perioadă are loc o schimbare/reorientare a gândirii, după cum este specificat și în curriculumul educației timpurii: de la un sistem bazat pe personal la un sistem centrat pe copil și pe produsul de calitate [3, p.9]

În acest context C. Andon, E. Haheu, S. Gînju et.al. [1], [9], L. Vygotsky [61], L. Bojovici [8] atestă că vârsta preșcolară este cea mai potrivită pentru cunoașterea naturii și a fenomenelor ei, pentru dezvoltarea unei atitudini grijulii, responsabile față de natură. Preșcolarii încep să manifeste o motivație morală: încep să simtă nevoia de manifestare a binelui, să aibă grijă de cineva, să fie conștienți de responsabilitățile atât față de ceilalți, cât și față de obiectele din natura animată și neînsuflețită. În plus, ei sunt capabili să înțeleagă și să aprecieze semnificația calităților lor morale, faptelor săvârșite.

Între timp, o problemă importantă rămâne căutarea căilor și mijloacelor de îmbunătățire a calității educației din perspectiva familiarizării copiilor cu natura. Rezolvarea acestei probleme poate fi ameliorată prin aplicarea de către cadrele didactice a unor astfel de metode și tehnici care să stimuleze la copii curiozitatea, dorința de a activa, independență în rezolvarea problemelor, efectuarea unor alegeri, operarea cu experiența personală, folosind cunoștințele existente, interacționând cu cadrul didactic și alți copii. Din punctul nostru de vedere, metodele interactive îndeplinesc toate aceste cerințe.

„Metodele interactive se caracterizează printr-un grad sporit de comunicare a tuturor participanților implicați, schimbul de activități, schimbarea și diversificarea tipurilor, formelor și tehnicilor utilizate. Interacțiunea pedagogică intensivă, implementarea metodelor interactive sub formă de joc vizează schimbarea, îmbunătățirea comportamentului și activităților participanților la procesul pedagogic” [10, p.27].

Prin urmare, în procesul educațional de familiarizare a copiilor cu natura, axându-ne pe pedagogia postmodernă care susține centrarea învățării pe copil, iar teoriile și principiile care susțin justificat învățarea activă, învățarea prin descoperire, învățarea prin cooperare, dezvoltarea spiritului creativ, a spiritului critic se evidențiază necesitatea utilizării metodelor și tehnicilor de ultimă generație.

Inițial, am determinat nivelul familiarizării copiilor cu natura prin aplicarea mai multor fișe de lucru și chestionare, ținându-se cont de standardele de dezvoltare a copiilor de la naștere până la 7 ani [7] și Curriculum-ul educației timpurii [3], cu diverse conținuturi pentru a pune în evidență eficiența aplicării metodelor interactive în contextul temei abordate. În studiu au fost implicați 52 copii de 6-7 ani.

În urma aplicării instrumentarului de diagnostic am constatat:

- 26,92% din copii cunosc specii de animale și păsări sălbatice și domestice, arbori și arbuști, plante de cameră și de grădină, plante incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova; identifică elementele naturii nevăzute și le descriu calitățile și aplicarea în viața omului; cunosc părțile componente ale unei plante și de ce au nevoie pentru creștere și dezvoltare, ceea ce dovedește un nivel înalt de familiarizare cu natura;
- 42,3% din copii au estimat un nivel mediu de familiarizare a copiilor cu natura, care vizează în răspunsurile copiilor unele lacune și ajutorul cadrului didactic prin adresarea unor întrebări suplimentare;
- 30,76% din copii au estimat nivel inferior de familiarizare a copiilor cu natura, prezentând răspunsuri superficiale, greșite sau chiar lipsa unui răspuns.

La etapa formativă a experimentului pedagogic ne-am axat pe aplicarea metodelor interactive cu o conotație înclinată spre joc în familiarizarea copiilor cu natura. Etapa formativă a inclus trei stadii (fig. 1):

- Stadiul Planificare a fost elaborat un plan tematic, care a inclus cinci blocuri tematice: Lumea plantelor; Lumea animalelor; Natura nertă; Fenomenele naturii; Omul și natura. Fiecare bloc tematic conține metode interactive destinate familiarizării copiilor cu natura.

- Stadiul Implementare a fost realizat un complex de activități în concordanță cu blocurile tematice din perspectiva aplicării varii metode interactive adaptate vârstei preșcolare [2, 5, 6]: Schimbă locul; Bula dublă; Jigsaw; Cubul; Spirala cunoașterii; Diagrama Venn; Ciorchinele; Bainstorming; Philips 6/6, Harta conceptuală, Pălăriile gânditoare, Digrama FISHBONE, Explozia stelară, Proiectul, Investigația comună, Photolangage; Board Rotation, Patru colțuri, Jocuri de rol („La vânătoare”, „Unde trăiește fiecare viețuitoare”, etc.); Jocuri de spargere a gheții; Cvintetul; Schimbarea interlocutorului; Jocuri exerciții „Ce știi despre iarnă”.
- În stadiul Valorificare a fost realizată analiza și generalizarea rezultatelor obținute în urma stadiului de Implementare.

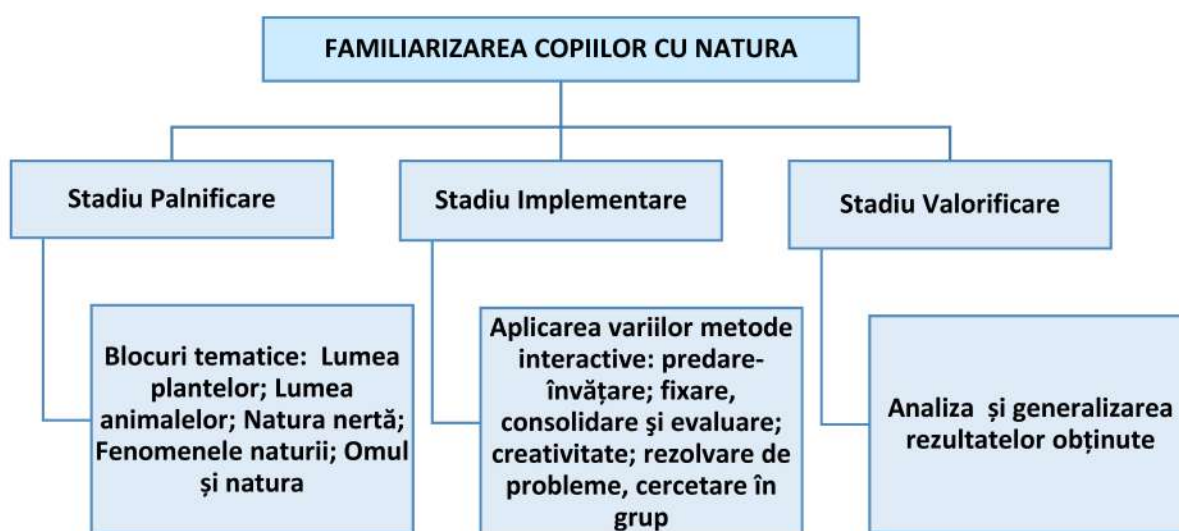

Fig 1. Stadiile etapei formative a experimentului

De menționat, metodele interactive conferă activităților, prin modalitatea lor și posibilitățile de identificare a ideilor, un „mister didactic”, în care copilul devine participant activ la propria formare. Metodele interactive de grup sunt modalități moderne de stimulare a învățării, de exersare a capacităților de analiză, de dezvoltare a creativității copiilor. Specific acestor metode este faptul că ele promovează interacțiunea dintre participanți, schimbul de idei, de cunoștințe, asigurând un demers interactiv al actului de predare-învățare-evaluare și facilitând pătrunderea în esența fenomenelor naturii, o mai bună cunoaștere a mediului. Prin aplicarea acestor metode, copiii depun un efort intelectual de exersare a proceselor psihice, de abordare a altor demersuri interdisciplinare prin studiul mediului concret și prin corelațiile elaborate interactiv, în care își asumă responsabilități, formulează și verifică soluții. Aceste metode activează, în marea majoritate a cazurilor, toți copiii și le dezvoltă capacitatea de comunicare, creativitatea, independența în gândire și acțiune, îi ajută să ia decizii corecte și să argumenteze deciziile luate. De rând cu acestea, sunt foarte importante respectarea particularităților de vârstă, îmbinarea diferitelor forme de activitate, individuală cu munca pe grupuri și activitatea frontală, evaluarea corectă a rezultatelor obținute și reconstituirea relației cadru didactic-copil. De asemenea, este important să ținem cont și de faptul că conținutul familiarizării copiilor de 6-7 ani cu natura se complică, obiectivele de bază ale procesului instructiv-educativ fiind generalizarea și sistematizarea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor dobândite anterior atât prin activitățile dirijate, cât și în viața cotidiană; copiii se familiarizează cu diversitatea

lumii vegetale (arbori, arbuști, erbacee) și a celei animale (mamifere, păsări, pești, insecte); se continuă familiarizarea copiilor cu principalele funcții vitale ale plantelor și animalelor, cu mediul de trai al lor etc.; se pune accent pe cunoașterea florei și faunei ținutului natal; se formează reprezentări despre biocenoza lacului, pădurii, livezii, despre relațiile organismelor vii dintr-un ecosistem, se formează capacități de stabilire a tipurilor de relații stabilite între organismele diferitelor ecosisteme. La vârsta preșcolară se comunică cunoștințe elementare despre lanțul trofic și însemnătatea lui în natură. În acest sens, sunt binevenite metodele interactive.

Eficacitatea aplicării traseului elaborat s-a estimat prin rezultatele exteriorizate de copii la etapa de control a studiului - sporirea nivelului înalt cu 23,07%, precum și rezultatele individuale exteriorizate de copii, chiar dacă au înregistrat același nivel, ei au dovedit o îmbunătățire a performanțelor individuale.

Pentru a elucida rolul valențelor formative ale aplicării metodelor interactive în familiarizarea copiilor cu natura am realizat analiza SWOT, care a scos în evidență următoarele:

- *puncte tari* – învățarea se realizează în mod activ; dezvoltă creativitate, responsabilitate, încrederea în sine; dezvoltă abilități de a lucra în echipă; oferă alte modalități de a studia/explora natura; copilul e parte activă a procesului de învățare;
- *puncte slabe* – trebuie cunoscută bine metodologia și este nevoie de experiență de aplicare, iar copiii trebuie să aibă experiență de învățare; aceste metode pot fi inhibatoare pentru copiii introverți;
- *oportunități* – optimizarea actului educativ; tratarea diferențiată; aplicarea eficientă a măsurilor ameliorative; asigurarea participării active, conform propriilor nevoi, a fiecărui copil;
- *amenințări* – nu se rețin lucruri pe durată mare; pot fi obositoare; sunt necesare o pregătire minuțioasă a metodelor și materiale pentru aplicarea unor metode (Pălăriile gânditoare, Proiectul, Philips 6/6; Investigarea comună și altele).

Prin urmare, utilizarea metodelor interactive la treapta educației timpurii contribuie la familiarizarea copiilor cu natura, însă necesită activitate creativă din partea cadrelor didactice în căutarea mijloacelor optime de dezvoltare a copiilor. Metodele interactive, fiind de regulă formativă, implică nemijlocit relațiile de cooperare și colaborare, iar realizarea lor cere cunoașterea specificului formării grupului de copii și a metodologiei de organizarea a lor.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDON, C.; HAHEU, E.; GÎNJU, S. et.al. Teoria și metodologia familiarizării copiilor cu natura. Chișinău: Univ. Ped. de Stat Ion Creangă, 2014. 255 p. ISBN 978-9975-46-216-7
2. BOCOȘ, M. Instruire interactivă. *Ghidul profesorului*. Iași: POLIROM, 2013. 472 p. ISBN 978-973-46-3248-0
3. Curriculum pentru educație timpurie/MECC RM; echipa de elab.: M. Vrânceanu [et al.]; coord. gen.: A. Cutasevici, V. Crudu. Chișinău: Lyceum (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2019. 128 p. ISBN 978-9975-3285-7-9
4. GALIN-CORINI, V. *Mediul – problemă globală*. Oradea: Ed. Universității din Oradea, 2000. 245 p.
5. JEDER, D.; RĂILEANU, D. et al. *Elemente de didactică aplicată în învățământul preșcolar: metode didactice – repere și exemplificări*. București: Didactica Publishing House, 2017. 145 p. ISBN 978-6066-8349-7-1
6. PÂNIȘĂARĂ, I-O. (coord). *Enciclopedia metodelor de învățământ*. Iași: POLIROM, 2022. ISBN 978-973-46-8701-5

7. Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani: (varianta revăzută/dezvoltată) / MECC RM; coord. naț.: A. Cutasevici, V. Crudu. Chișinău: Lyceum, (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2019. 92 p. ISBN 978-9975-3285-6-2.
8. БОЖОВИЧ, Л. И. *Личность и ее формирование в детском возрасте*. СПб.: Питер, 2008. 400 с. ISBN 978-5-91180-846-4
9. ВЫГОТСКИЙ, Л. С. *Педагогическая психология*. М.: Педагогика, 1991. 480 с. ISBN 5-7155-0358-2
10. КАШЛЕВ, С. С. *Интерактивные методы развития экологической культуры учащихся: пособие для педагогов*. Минск, 2007. 148 с. ISBN 985-06-0982-6